

- учасникам освітнього процесу. *Інформаційні технології та цифрова економіка* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. / М-во освіти і науки України; Держ. ун-т інфраструктури та технологій. Київ : Видавничий центр ДУІТ, 2024. С. 210–211. URL: <http://dspace.pnru.edu.ua/handle/123456789/23796>
5. Стрельніков В. Ю. Психоедукація як метод курсів підвищення кваліфікації педагогів з надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу. *Реалізація концепції едукації фахівців освітньої галузі в умовах інноваційного розвитку суспільства* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 17 трав. 2024 р. / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ХГПА, 2024. С. 345–351.
6. Стрельніков В. Ю. Психолого-педагогічна підтримка здобувачів освіти в умовах війни. *Тенденції розвитку педагогіки та освіти в умовах цифрових трансформацій (ByteEd-2024)* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 17–19 квіт. 2024 р. / за заг. ред. І. В. Таможської. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 312–316.

## РОЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

*Лемко Галина*

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника*  
[halyna.lemko@pnu.edu.ua](mailto:halyna.lemko@pnu.edu.ua)

**Постановка проблеми.** Виробнича практика є невід'ємною складовою процесу підготовки соціальних педагогів. У сучасних умовах, коли соціальна сфера стає все більш важливою для розвитку суспільства, роль соціального педагога набуває нових аспектів та вимог. Тому важливо, щоб студент, який здобуває освіту в цій галузі, не лише володів теоретичними знаннями, а й мав досвід роботи з різними категоріями осіб, що потребують соціальної допомоги.

У цьому контексті виробнича практика є важливим етапом підготовки майбутніх фахівців. Вона дозволяє студентам на практиці застосувати здобуті знання, розвинути професійні навички та адаптуватися до реальних умов праці в соціальних установах.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Проблемам практичної підготовки студентів присвячені праці таких педагогів: О. Бартків, Р. Вайноли, О. Васюк, Т. Веретенко, С. Виговської, Н. Ларіонової, Л. Макарової, В. Поліщук, О. Пономаренко, Л. Романкової та інші.

**Метою цієї статті** є дослідження ролі виробничої практики у підготовці майбутніх соціальних педагогів, визначення основних аспектів цього процесу та оцінка його ефективності.

**Виклад основного матеріалу.** Виробнича практика має на меті забезпечити студентам можливість інтеграції теоретичних знань з реальними умовами професійної діяльності. Вона є частиною освітньої програми, і її

значення полягає в тому, що саме в процесі практики майбутні соціальні педагоги мають змогу випробувати себе в ролі фахівців, які працюють з різними соціальними групами.

Важливим завданням професійно-орієнтованої практики на думку Р. Вайноли є «розвиток індивідуальних, професійних, творчих здібностей майбутніх фахівців, розвиток їх особистісного потенціалу» [1, с. 272]. Практика має сприяти процесам самовдосконалення особистості майбутнього соціального педагога, що здійснюються завдяки створенню мікро- і макросоціальних умов для прояву самотворчої активності студента, формування його готовності до самовдосконалення [1].

Практика студентів є невід'ємною складовою підготовки фахівців з вищою освітою. Вона спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття й удосконалення практичних навичок і вмінь, формування та розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної професійної ситуації, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, визначеними освітньо-кваліфікаційною характеристикою підготовки фахівців відповідного напрямку підготовки, спеціальності.

Виробнича практика студентів IV курсу спеціальності 231 «Соціальна робота» ОП «Соціальна педагогіка» Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника проводиться в закладах освіти впродовж шести тижнів і ознайомлює студентів із реальними умовами соціально-педагогічної діяльності та сприяє застосуванню отриманих теоретичних знань. Вони беруть безпосередню участь у соціально-педагогічній діяльності закладів освіти як фахівці соціальної сфери [3].

У рамках підготовки соціальних педагогів акцент робиться не лише на розвитку професійних умінь, але й на формуванні здатності студентів до ефективної комунікації з людьми, розумінні їхніх потреб та вмінні допомагати в різних соціальних ситуаціях. Теоретичні знання про соціальні механізми, проблеми різних верств населення, психологічні особливості роботи з людьми в кризових ситуаціях стають основою для практичних навичок, які розвиваються безпосередньо в процесі практики.

Організація виробничої практики неможлива без тісної співпраці між вищими навчальними закладами та *навчальними закладами середньої освіти*. Партнерство між цими установами дає змогу студентам набути досвіду роботи в реальних умовах, а також отримати зворотний зв'язок від досвідчених фахівців [2].

Успішна організація виробничої практики передбачає чітке визначення ролей і відповідальності як з боку навчальних закладів, так і з боку соціальних установ. Кожен студент має конкретного наставника, який допомагає йому адаптуватися до нових умов, надає консультації та сприяє розвитку професійних навичок.

Основними напрямками, якими охоплюється виробнича практика соціальних педагогів, є:

- допомога в організації та проведенні різних соціальних заходів;

- консультаційна робота з клієнтами;
- розробка програм підтримки і реабілітації;
- ведення документації та складання звітів.

Виробнича практика дозволяє студентам набувати не тільки теоретичних знань, а й конкретних практичних навичок, необхідних для успішної професійної діяльності соціального педагога. Це включає:

- **Здатність до аналізу соціальних проблем:** під час практики студенти вчаться визначати основні соціальні проблеми, з якими стикаються клієнти, і пропонувати відповідні шляхи їх вирішення. Це вимагає глибокого розуміння соціальних процесів і вміння застосовувати різноманітні методи та технології для допомоги.

- **Комунікативні навички:** діяльність соціального педагога неможлива без ефективної комунікації. Студенти практикуються в установах з різними соціальними групами, навчаються слухати, аналізувати й реагувати на потреби клієнтів. Це вміння особливо важливе при роботі з людьми, які переживають психологічні чи соціальні труднощі.

- **Психологічна підтримка:** студенти вчаться застосовувати психологічні підходи у своїй роботі, надаючи підтримку тим, хто переживає труднощі. Під час практики майбутні педагоги вчаться допомагати людині справлятися з кризовими ситуаціями, підтримувати її в складних життєвих ситуаціях.

- **Організаційні навички:** важливою частиною практики є здатність до організації та проведення заходів, таких як тренінги, семінари або реабілітаційні програми. Студенти навчаються планувати, координувати та реалізовувати різноманітні соціальні ініціативи.

- **Документування роботи:** ведення звітної документації, складання планів роботи та аналіз результатів діяльності – це також важливі навички, які розвиваються під час практики [3].

Під час виробничої практики майбутні соціальні педагоги зіштовхуються з різноманітними психологічними труднощами, пов'язаними з адаптацією до реальних умов роботи. Одним із основних викликів є робота з дітьми, які переживають важкі життєві ситуації – від кризових сімей до осіб, що страждають різними розладами або залежностями. Важливою частиною практики є навчання студентів не лише професійним навичкам, але й емоційному самоконтролю та здатності зберігати психічну рівновагу в умовах стресу.

Також велике значення має робота з власними емоціями студентів, адже соціальні педагоги повинні вміти справлятися з емоційним навантаженням, яке може виникнути в процесі взаємодії з клієнтами. Психологічна підготовка до таких ситуацій є важливим аспектом підготовки студентів під час практики.

Незважаючи на всі переваги, виробнича практика не обходиться без труднощів. Студенти часто стикаються з проблемами, пов'язаними з емоційним виснаженням, недостатньою підготовкою до реальних умов роботи, а також з високими вимогами до їхнього професіоналізму. Часто студенти відчують труднощі в комунікації з клієнтами, що можуть бути надмірно емоційними або мають складні життєві обставини.

Для подолання цих труднощів важливо, щоб наставники активно підтримували студентів, допомагали їм адаптуватися та давали необхідні інструменти для розвитку їхніх навичок.

Отож, виробнича практика є невід'ємною частиною підготовки майбутніх соціальних педагогів. Вона дає змогу студентам не лише здобути важливі професійні навички, але й адаптуватися до реальних умов роботи, оволодіти психологічними та емоційними техніками взаємодії з клієнтами. Якісна організація практики та тісна співпраця між навчальними закладами є важливими чинниками успіху в підготовці майбутніх фахівців.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вайнола Р. Особистісний розвиток майбутнього соціального педагога в процесі професійної підготовки : монографія / за ред. С. О. Сисоевою ; М-во науки і освіти України ; Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во ХНРБЦ, 2008. 460 с.
2. Соціальна педагогіка : наскрізна програма практики та методичні рекомендації для студентів освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст», «магістр» / Н. В. Заверико, О. Г. Лещенко, Н. О. Мамай та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2013. 53 с.
3. Програми виробничих практик зі спеціальності 231 «Соціальна робота» ОП «Соціальна педагогіка»: метод. посіб. / кер. групи упоряд. : Б. І. Ковбас; упоряд. : Дідух І. Я., Зозуляк-Случик Р. В., Лемко Г. І. Івано-Франківськ, 2021. 86 с.

#### ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У СФЕРІ СПРИЯННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

*Макар Людмила*

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди*  
[makar.pleyadalive@gmail.com](mailto:makar.pleyadalive@gmail.com),

*Коноваленко Євген*

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди*  
[konovalenkoyevhenij@gmail.com](mailto:konovalenkoyevhenij@gmail.com)

**Постановка проблеми.** У сучасних кризових умовах, швидких змін на ринку праці та розвитку технологій виникає необхідність підвищення ефективності роботи соціальних працівників у сфері зайнятості населення. Однією з основних проблем є недостатній рівень професійної компетентності працівників, що впливає на їх здатність ефективно вирішувати питання працевлаштування, професійної адаптації та підтримки безробітних. Відсутність достатнього знання ринку праці, трудового законодавства та нових форм зайнятості створює бар'єри для надання високоякісної соціальної підтримки громадянам. Тому важливим завданням є виявлення шляхів